

Azaşan arzuwlar / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 24 января, 2025

Azaşan arzuwlar / hekaýa AZAŞAN ARZUWLAR

Şäheriň giň, edil aýna ýaly tekiz ýollaryndan ulaglar iki ýana geçýärdiler. Başlary asmana hyýal etýän ak mermerli beýik, owadan binalar, mylaýymjak öwüsýän şemala ýaşajyk başlaryny yrgyldatýan al-ýaşyl güller gök öwsüp, kölege berip duran baglar, sazçynyň ajap owazyna tans oýnaýan ýaly, birdan asmana göterilýän suw çüwdürimleri şäheriň görküne has-da görk goşup göwünleri göterýärdi. Eýlæk-beýlæk gaýmalaşýan adamlaryň hersiniň öz işi aladasy bardy. Käbirleri duralgada howlukmaç awtobusyň gelerine garaşýardylar, käbirleri bolsa bagt şäheriň gözelliginden lezzet alyp, leýlisaç agaşlarynyň aşagynda goýulan oturguçlarda ýerleşip daş töweregide synlap, gürrüňdeş bolýardylar.

Ine-de giň howlynyň deňine ýetende Sahyt aga ulagynyň badyny haýallatdy.

— Geläýdik öydýän. Batyryň salgy berşine görä şul jaý bolmalydiýip, daş-töweregine göz aýlady.

Sähetli güne gabatlan Ogulbibi ene agtygy Batyr üçin ýitgisini gözläp, täze gudalarynyň gapylaryny kakmaga ýola düşüp diler.

Sahyt aga ýeke dikrar ogul perzendini öz terbiýesi bilen ulaltdy. Ese-boýa galan Batyr il içinde sylanýan, sözi diňlenýän ýigit bolup ýetişdi. Batyr «Basan ýerinden ot çykýar» diýenlerindendi. Dogumly, gaýduwsyz, ederini bilýan agras, berdaş bedenli ýigit özgelerden ilki gözlere ilýärdi.

Saçlaryna ýaňy ak girip başlan, başy ak gyňaçly, edil perişde sypatly Ogulbibi enäniň golundan tutup Sahyt aga käbesine ulagdan düşmäne kömek berdi. Yz ýany bilen Enegyz gelneje saçagyny goltuklap, gaýyn enesi bilen «Bissimillah» diýip, täze gudalarynyň gapysyndan ätlediler. Sahyt aganyň ulagyna tarap ýonelenem şoldy welin birden, baran howlularynda öz işi bilen gümra bolup oturan zenana gözü düşdi. Gaşlaryny çytyp içgin seretdi. Elbetde zenan maşgala özemə nätanyş zenana

ciňňerilip seretmek gelşiksizdi. Yöne Sahyt aga üçin bu zenan nätanyş däldi. Bir wagtlar iň ýakyny hasaplan ynsanydy. «Maýagözel?» diýip pyşyrdady. Yüreginde galan ýarasynyň üstüne duz sepelendi. Düşnüsiz duýgular gurşap aldy, alasarmykъ ýagdaýda Sahyt aga ulagynyň oturguçyna özünü atdy. Köne gam gussalaryň ýenede dolanan kellesini arkan goýdy. «Ykbal, ykbal he-ý ykbal» diýip, uludan demini aldy. Dogrusy bolan ýagdaýlardan soñ näme söz diýjeginem bilmedi.

Gözlerini berk ýumanda geçen günler aňynda aýlandy. Hemme zat edil şu günüki ýaly ýadınydady.

□ Jöwzaly tomus indi gezegini, bereketli güýz paslyna bermegine sähelçe gün galypdy.

Ýalynly howalar geçip gitdi. Ýol boýunda ýeke duran gyzyň uzyn saçlaryny mylaýymjak öwüsýän şemal oýnady. Maýagözeliniň şahere gelmedigine ep-eslije wagt bolupdy.

«Tüweleme tanar ýaly bolmandyr paýtagtymyz. Ak şähermiz ak arzuwlaryň amala aşýan şäheri. Men hem arzuwlaryma ýetdim-diýip, gyz buýsançly ýagdaýda geçelgäniň gabadyna geldi. Ol öz-özüne igenip içini geplettdi. «Ýene-de kejirligimi etdim. Ýanym bilen ýola belediräk gyzlaryň birini alyp gaýdan bolsam bolmaýamy diýsene. Illere azar bolmajak bolup... bolýa-da ýagşy adam ýolda galmaýa diýipdirlerä, bir alajy tapylar.»

Gyz ýuwaşlyk bilen ýöräp ugranda geçelgede ýasyl ysygyň ýanmagyna juda az wagt galypdyr. Ýoluň ortarasında bolsa eli agyr ýükli daýza. Onuň goşlaryndan ýaňa hereketi hem haýaldy. Muny gören Maýagözel dessine şol daýzanyň gapdalynda peýda boldy.

Ulagynyň içinde bu ýagdaýy synlap oturan Sahyt Maýagözel ilki görenden gyza göwni gitdi. Derek boýly, ak nurana ýagty yüzünde edil ýaý ýaly uzyn gara gaşlary, badam gabaklarynyň aşagyndaky okara ýaly gara gözleri ýigdiň nazarynda eglendi. Bu pursady görmäne päsgel berýän ýaly ulagyndaky aýdymyň sesini hem ötürdi. Ýigidi az salymlyk üýtgeşik bir duýgy gurşap aldy-da myssa ýylgyrtdy. Yz tarapynda garaşyp duran ulagyň beren signaly, şol güzel gyzyň täsin duýgularyna aralaşan Sahydy birden çekip çykarana döndürdi. Sahyt ýoly bilen boldy, ýone onuň gözleri gapdal aýnadan gyza garady.

Ýoldaky daýzanyň öýi gatybir yzakda hem däl ekeni, Maýagözel daýzanyň goşlaryny gapylaryna çenli eltip, ýoluň gyrasynda aljyraňly ýagdaýda ulagyň gelerne garaşyp durdy. Sahyt gyzyň ýolagçydygyny bilip, ugruny üýtgetdi-de dessine Maýagözeliň gabadynda peýda boldy. Ýigdiň nazary gyzda biygtyýar eglendi. Gele gelmäne seredip durşuna Maýagözel geñirgendi, ol ardynjyrap ýüzünü kesä sowdy. Sahyt öz bolşundan özi utanyp, seslendi:

-Salam. Ugryñyz nire? Golaýladaýyn!

-Salam. Ugrum-a baş kitaphana.

Sahyt «Bolýar» diýen manyda başyny atyp, ulaga münmegini yşarat etdi.

Maýagözel uz boýuna örülen, tolkun atyp duran şar gara saçlaryny eli bilen gysymlap, gujagyna alyp oturdy. Gyzyň sepinen atyrnyň ysy bilen gözel görki ýigdiň hasda başyny aýlady. Içini geplet-di»-Allajanlarym bu nämäniň alamaty boldugyka?! Janymy alyp barýala. Ya-da gutulgysyz ýakymly derde uçraýdymmykam?!»

Gyzyň seslenmesi Sahydy özüne getirdi.

-Bagışlarsyňz men gyssanmaç. Indi gidäýsek..?! Ya-da birine garaşýaňyzmý?!

Sahyt özünü dürsedi. Onuň aýdan sözleri bokurdagyndan gyryk çykdy.

- Garaşýanym-a ýok - diýip, saçyny eli bilen daraklap, öñküsinden beter arkan gaýşaryp, ýola düşdi. Gyz bolsa ýigde ünsem bermedi. Onuň özi üçin timarlanşyndan hem habarsyz şol şähere seredip barşydy. Sahydyň bolsa içinde harasat gopýardy.»-Adyny soraýsammykam? Täze talyp bolmaga çemeli, nirede ýasaýarka, el nomerini hä alsam kemem bolmazdy.» Gyz bilen gürrüňdeş bolmak isledi. Emma kitaphananyň gabadyna gelip ýetdiler. Maýagözel minnetdarlyk bildirdi. Sahyt bolsa gyz kytaphananyň gapysyndan girýänçä onuň yzyndan garap galdy.» Indi haçan görüp bilerin, ýygralygym gursunla, hat-da adyny hem soramadym. Başga oglan dostlaryma gyzlar bilen gürleşenlerinde şeýle gepe çeper, alyp-ýolup barýalar-a.» Ýigdiň kalbynda söýgi uçgunjuklary peýda bolup başlady. Daş töweregindäki adamlara ýylgyryp bakdy. Öýne gelende hem

yüzüden ýylgyryş aýrylmady.Öň agras ýigdiň beýle hala düşmegini geňlemänem durmadylar.Her sapar otagyna girip kitapdyr depderlerini dyr pytrak etýän ýegenjigine käýemäniň ýerine onuň posolajyk ýaňaklaryndan

gysdy.Gözleri balyldap duran çagajyk Sahydyň käýemänine begendimi nämemi ýumşajyk elli bilen onuň boýnundan asylyşdy.

Ine-de täze okuw ýyly,gelip ýetdi. Sahyt bu güne sabyrсызлык belen garaşypdy.Onuň arzuwy uçarman bolmakdy,şol maksadyna ýetmek üçin uzak gije uklaman her täze günü kitaplar bilen garşylady,yhlasly göreşipdi.Talyplyk ýyllarynyň ilkinji günlerine gadam basdy.Uniwersitetiň gapysynda ähli ýaşlar begençlerini biri-biriler bilen paýlaşýardylar.Birdenem Sahydyň gözleri şol ýolda gabat gelen gyza düşdi.Ýigit ýitiren zadyny tapan ýaly ýüzi ýagtylyp gidi.Wagt bolandan soň talyplaryň hersi saýlan urlary boýunça otaglaryna girdiler.Sahyt begenjinden ýaňa uçmana ganat tapmady,asyl Maýagözel ikisiniň saýlan ugurlary bir bolsa nätjek?!

Şol günden soň Sahyt Maýagözel bilen gürrüňdeş bolup gipi sözi alşyp gitdi.Okuw meselesinde pikirleri hem deň geldi.Soňa baka bu ýagdaýlar adaty bir bolaýmaly ýagdaý ýaly bolup göründi.Sahyt kä wagtlar gürleşmäge zat tapmadyk halatynda,düşünýän temalaryna hem birgeñsi düşünmedik bolup soraglar bererdi.Soraglarynyň dowamında bolsa assyrynylyk bilen gyza nazar aýlardy.Wagt diýleni çalt geçýär.Gyş pasly öz akja gary bilen bile geldi.Penjireden garyň ýagyp başlanyny gören Maýagözel daşaryk çykmaga howludy.Sahyt Maýagözeliniň gary juda halaýandygyny öñki aýdan gürrüňlerinden bilýärdi.Okuw wagty tamamlanandan soň gyz uzyn ak paltosyny egnine atyp,gözlerini ýumdy-da gyşyň tämiz howasyny içine sordy.Dessine gar tokgalamga durdy.Taýýarlan gar tokgajyklaryny Sahyta tarap zyňmana hyýallandy.Gyz yzyna öwrülende Sahytyň özünüňkiden köp tokgalan garlaryna gözü düşip elindäkini ýigde tarap oklady.Gyz gowy zyňmadymy ýa-da oglan gowy gorandymy zyňan gary degmedi.Sahyt edil çaga ýaly heşelle kakdy.Ýerden gar alyp Maýagözele çenemäne durdy,şonda gyzyň nar ýaly gyzaran ýaňaklary,aý ýaly ýüzüni paltosynyň ýakasy bilen bukan pursady

ýigdiň hereketini saklady. Şol ajaýyp pursat Sahydyň hiç-haçan hem göz öňünden gitmedi. Talyp boýdaşlarynyň hemmesi diýen ýaly Sahyt bilen Maýagözeliň äbe-de jüýbe bolup ýörüşlerine öwrenşipdiler. Talyplyk ýyllary ahyrlap gelýärdi. Sahyt Maýagözeli özge ýigitlerden gabaman hem duranokdy. Bir gün hem ýüregni bire baglap, ençe wagt azar berýän duýgularyny gyza beýan etdi. Sahyt gyzdan, garaşmaýan jogabyny aldy.

- Sahyt men enem-atamdan öñe geçip karar berip bilmen...
- Elbetde düşünýän, biziň aýra welaýatda ýasaýanymyz pæk söýgime böwt bolup bilmez!

Ýigdiň jogaby pert boldy. Gyz dymdy. Sahyt gyzyň näme diýjeklerini gözlerinden aňdy:

- Täze myhmanlarynyz çäý demläp goýuň onda! -diýdi-de ýylgyrdy.
- Sahyt öýne gelip, habarynyň nähili aýtjagyny bilmän, esli oturdy. Ogulbibi eje oglunyň bolup oturşuny geňledi-de:
- Eýgilikmi jan balam, nämäniň aladasyny edip otursyň?!
- Ejejan, ejejan...diýip, ellerini oýkalaşdyryp, barmaklaryny tas döwere gezek getiripdi.
- Hä düşnükli ogul! Gapy kakylmaly wagt geldi diýsene.

Sahyt ene ýüreginiň öñemä duýgurdygyny bilyärdi welin indä hasam...

- Aýt hany çekinme-de – diýip, oglunyň ýüzüne soragly seretdi.
- Sahyt hemme zady bolşy ýaly edip ejesine aýdyp berdi.
- Yürek ýakyn bolsa aradaşlyk sebäp bolmaz. Bagtly agzybir ýaşaşsaňyz bize ýeterlik. Ýone kakaňama özdiýenligini bilýäňä, öňden bäri şol dostunyň gyzy üçin gudaçylyga git diýip goýmady. Her sapar bir zady bahanaladym. Sebäbi seniň daşyňdan ýagdaýyň aňypdym.

Sahyt şol pursat ähli aladalary bir tarapa zyňyp edil çaga ýaly mähriban käbesiniň gujagynda uklasy geldi.

- Hany kakaňa bir aýdaýyn, ýumşak damaryny tapyp.
- Ogulbibi eje oglunyň kellesinden sypalady.

Gylç aganyň ýumşak damaryny tapmak gaty bir aňsat zat däldi. Düzgün-tertipli, öz diýenli adamdy.

Çaý başynda Ogulbibi eje oglunyň aýdanlaryny Gylç aga ýaňzytdy. Ýassyga tirseklenip, çäý içip oturan Gylç aga elindäki käsesini ýerde goýdy.

– Hawa aňyrsy barada heý-de bir zatlar bilyäňmi?!
-Ýok, indi soraşdyryp, gatnaşyp başlamal-a.
-Soramalyňam bilemok, soramaly däliňem. Öýden täze gudalara diýip çykyp gidende Atageldileriň gapylaryndan girersin-diýip,süýem barmagy bilen halyny taýly gezek kakdy.
Ogulbibi eje öýmesini bir ujunu agzyna tutdy-da:

– Beýle-de doňyürek adam bolar ekeni. Çagaň geljegi barada oýlan!

– Maňa nämäni oýlanmalydygyny öwretme. Han ogluňa-da aýt, söýgi-pöýgi diýip ýörmesin!

Gylç agaň bolşuna «Sen heýde bir söýginiň beýhus ediji şerabyndan azjygam bolsa dadyp gördüňmi?!»diýen soragy beräyesiň gelýärди.

Sahyt kakasynyň häsiýetine belet bolandoň näçe dyzasa-da öz diýenini tutdurjagyny bilýärди. Şeýle hem boldy. İşe başlanyna ýany bir ýyl bolanda

Atageldi agalar bilen guda bolundy. Atageldi aga hormatlanýan adamdy. Onuň gyzy Enegyzyň hem hyrydarlary köpdi. Asylllylygy,eđepliliği bilen tanalýan gyza höwes ederdiler. Enegyzyň häsiýeti hem başga gyzlardan üýtgeşikdi. Sesiniň batly çykyp,gülüp duranyny ýa-da ile gezek bermän gürläp duranyny asyl ha görmersiň. Boýdaşlarynyň içinde Enegyz boljak bolup öýkünýänleri hem tapyldy.

Sahyt bilen Maýagözeliň arasynda salam,selimden başga gürrüňler açylman başlady. Gyz bir emmasynyň bardygyny Sahyt dili bilen aýtmanda-da düşünipdi, sowuklyk aralaşdy. Ilki başda bile bir ýerde işläp başladylar. Soňra Sahydyň öýlenýändigi hakyndaky gürrüňler gyzyň gulagyna ildi. Şondan soňra gyz gara bermedi. Sahyt işdeşlerinden Maýagözel hakda soranda onuň meýletin başga ýerde işe durandygyny bildi. Näçe kyn düssede hemme zady aklyndan goparyp zyňmak oglana başatmadı. Gyzyň mylaýym sesi,jykyrdap gülşi,ýigdiň aňynda aýlandy, ony şol ýatlamalar ummanynyň içine atdy. Toý dabarası uludan tutuldy. Bir öýüň maşgalabaşysy bolan Sahyt hojalygynyň aladasy bilendi. Enegyz hem täze ojagyna öwrenşdi. Gaýtarjy günü geçenden başlap Ogulbibi ejäniň eline iş ýetirtmedi. Säher bilen turup ähli işlerini edip, hemmelere güler yüz bilen

garaýardy. Biş-düş ugrandan eli süýjidi. Öye myhman gelse»- «Biz-ä Enegyz gelniň unaşyny iýmäne geläýendiris» diýenlerinde dessine ýeňini çermäp unaşy atarmaga başlardy. Gyzgynjagy bilen agaç okaralara guýup myhmanlara uzadardy. Hemmeleriň täze gelinden göwünleri hoşdy. Hemme zadyň dermany wagt salym bermän geçip durdy. Günleriň birinde bu agzybir maşgalanyň akja bäbejige ýüzleri düşdi. Öye şatlygy özi bilen jägildäp alyp gelen oglanjya Batyr diýip at goýdular. Sahyt oguljygynyň daşynda hözenek boldy. Aglan wagty gelniniň elinden alyp özi goýdurmaga çalşardy. Bu ýagdaýa Ogulbibi eje bilen Enegyz öz ýanlaryndan gülüşerdiler. Iki aýakly iki gündे diýleni Batyr indi mekdep ýaşyna ýetipdi. Sahydyň gözünde bolsa şol kiçijek bäbejik ýalydy. Sahyt aga işden gelen dessini Batyr onuň başgabyna ýapyşardy. Mähir doly gözjagazlaryny ýaldyradyp, goňur kündürje saçly, tegelejik ýüzli kellesine başgaby geýerdi. Kiçijek kellesindäki başgap oňa uly bolup, ýöremekçi bolanda gözlerini ýapardy. Ogullarynyň hereketine guwanýan gülki sesleri giň, kaşaň mähirden doly öyiň içini gurşap alardy.

Wagt salym bermän geçýärdi. Batyr näce kyn bolsada, baş egmän ähli kynçylyklaryň hötdesinden geldi. Maksadyna ýetmek üçin dyrjaşdy. Gijelerine hem çirm etmän ukudan galyp, kitaplar biler geçirdi. Dünýägarayşy öñkülerinden düýpgöter üýtgedi. Deň duşlarynyň arasynda sözleyän sözleri, pikir ýöretmesi düşünjesi tapawutly boldy. Elbetde bu içinde basylyp ýatan syrly sandykly, altın sahypaly, parasatly kitaplaryň bir çetinden girip başlamagy gaýduwsyz ýigde öz täsirini ýetiripdi.

Batyr edil kakasy ýaly uçarman boldy.

Günler biri biriniň yzyndan hatar gurap gelýär. Her geçen gününü, sagadyny bisarpa ulanmazlyga çalyşýan Batyr kitaphananyň içinde her günküleri ýaly kitaplaryň içinden üýtgesik, hiç kitaba meňzemeýän kitabıň gözlegindedi. Esli wagt kitaphananyň tekjelerini dörüşdirýän ýigidi Gülnäziň ünsüni çekdi. Ahyry:

- Salam-diýip, mylaýym sesli gyz ýüzlendi.
- Salam.

Garşysynda nurana gyzyň durandygyndanmy, duýdansyz duşuşukda ýigdiň sesi sandyraly çykdy. Gözleýän kitaplaryny tapyşmaga kömek berenden soň gyz kitaphanadan çykyp gidi. Batyr gyzyň yzyndan garap galdy, ýaş ýigdiň ýüregi şol näzenin gyz bilen bile gidipdi. Bu ýagdaý her gün diýen ýaly gaýtalandy. Batyr bilen Gülnäze hem talyp bolmak nesibelerinde bar ekeni. Birnäçe ýyl uniwersitediň gapysyndan bile girip çykdylar. Bularyň ikisi hem öz ene-atasynyň başyndan geçirenlerinden habarsyzdy. Enegyz gelneje Batyrdan sorag edende salgy beren gappsy şol Maýagözel gelnejeleriň gappsy bolsa nätjek?! Ulagyň gapysynyň sesi ýatlamalara siňem Sahyt agany özüne getirdi.

- Hä, geläýdiňizmi eýýäm?!
- Geldik oglum. Eýýäm diýerlik zat ýokla, garaşdyryp□ ýadatdyk senem.

Sahyt wagtyň nähili geçenini hem bilmän başyny atyp oñdy.

– Ýogsa-da, gelinligimiziň ejesi seniň işiňde işleýän eken. Sen-ä tanady.

Sahyt ejesine «Şol meniň öñki aýdan gyzymda»diýmäge mejap etdi. Geçen geçdi indi aýdanyň näme parhy bar diýsene?!

Maýagözellere tarap gatnaw ýygjamlap başlady. Sahyt aga «Bagbanyň seretmegine garşıy bolnan güliň indi ýaşajyk gunçasyna şol bagbanyň ogly ygtyýaryna aldy»diýip pyşyrdady.

Ogulhally MUHAMMEDOWA. Hekaýalar